

Politechnika Gdańska
Wydział Elektroniki,
Telekomunikacji i Informatyki

Katedra:	Architektury Systemów Komputerowych
Imię i nazwisko dyplomanta:	Wojciech Pasternak
Nr albumu:	137361
Forma i poziom studiów:	Stacjonarne jednolite studia magisterskie
Kierunek studiów:	Informatyka

Praca dyplomowa magisterska

Temat pracy:
Obliczanie zer wielomianów

Kierujący pracą:
dr hab. inż. Robert Janczewski

Zakres pracy:
Obliczanie pierwiastków wielomianów i porównanie służących do tego struktur

Gdańsk, 2016

Spis treści

1	Wstęp	1
2	Przegląd literatury	3
2.1	Wielomiany	3
2.1.1	Definicja	3
2.1.2	Podstawowe działania na wielomianach	3
2.2	Eliminacja pierwiastków wielokrotnych	8
2.3	Twierdzenie Sturma	10
3	Opis Rozwiązania	13
3.1	Podział na moduły	13
3.2	Główne klasy	13
3.3	Główne funkcje	13
3.4	Zewnętrzne biblioteki	13
3.5	Instrukcja programu	13
4	Przeprowadzone testy	15
4.1	Testy jednostkowe	15
4.2	Testy interfejsu użytkownika	15
4.3	Testy wydajności czasowej	15
4.4	Testy wydajności pamięciowej	15
5	Podsumowanie	17

Rozdział 1

Wstęp

Rozdział 2

Przegląd literatury

2.1 Wielomiany

2.1.1 Definicja

Definicja 1 *Wielomianem zmiennej rzeczywistej x nazywamy wyrażenie:*

$$W(x) = a_0x^n + a_1x^{n-1} + a_2x^{n-2} + \dots + a_{n-1}x + a_n, \quad (2.1)$$

gdzie $a_0, a_1, a_2, \dots, a_{n-1}, a_n \in R, n \in N$

Liczby $a_0, a_1, a_2, \dots, a_{n-1}, a_n$ nazywamy współczynnikami wielomianu, natomiast n nazywamy stopniem wielomianu.

Szczególnym przypadkiem wielomianu jest jednomian.

Definicja 2 *Jednomianem zmiennej rzeczywistej x nazywamy wielomian, który posiada co najwyżej jeden wyraz niezerowy i określamy wzorem:*

$$W(x) = ax^n, \text{ gdzie } a \in R, n \in N \quad (2.2)$$

Można, więc rozumieć wielomian jako skończoną sumę jednomianów. Jednomianem stopnia zerowego jest stała, pojedyncza liczba rzeczywista, która w szczególności może być zerem.

Definicja 3 *Wielomianem zerowym nazywamy, wielomian wyrażony wzorem:*

$$W(x) = 0 \quad (2.3)$$

W dalszej części, jeżeli nie zaznaczymy inaczej, mówiąc wielomian, będziemy mieli na myśli pewien wielomian, nie będący wielomianem zerowym.

2.1.2 Podstawowe działania na wielomianach

Na wielomianach, tak jak na liczbach możemy wykonywać podstawowe działania. Należą do nich: porównywanie, dodawanie, odejmowanie, mnożenie, dzielenie, a także obliczanie reszty z dzielenia

oraz NWD (największego wspólnego dzielnika). Jako, że wielomian zmiennej x możemy traktować jak funkcję jednej zmiennej, możemy także policzyć z niego pochodne.

Porównywanie wielomianów

Porównywanie należy do najbardziej elementarnych działań na wielomianach. Wymaga ono zwykłego porównania kolejnych współczynników, a jego długość trwania, zależy od ich liczby. Zapoznajmy się z twierdzeniem dotyczącym operacji porównywania wielomianów.

Twierdzenie 1 *Dwa wielomiany uważamy za równe wtedy i tylko wtedy, gdy są tego samego stopnia, a ich kolejne współczynniki są równe.*

Powyższe twierdzenie nie jest złożone, nie mniej w celu pełnego zrozumienia, zilustrujmy je przykładem.

Przykład 1 *Mamy dane wielomian W_1 oraz wielomian W_2 .*

$$\begin{aligned} W_1(x) &= a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n \\ W_2(x) &= b_0x^n + b_1x^{n-1} + \dots + b_{n-1}x + b_n \end{aligned} \quad (2.4)$$

Wielomiany W_1 oraz W_2 są równe wtedy i tylko wtedy gdy $\forall i \in N \ a_i = b_i$.

Można zauważyć, potencalny wpływ reprezentacji wielomianu na szybkość operacji porównania. Gdy mamy do czynienia z wielomianem, w którym uwzględniamy każdy współczynnik, także gdy jest on zerowy, złożoność czasowa porównania jest liniowa względem stopnia wielomianu. Natomiast w przypadku, gdy pomijamy wszystkie zerowe współczynniki wielomianu, złożoność również jest liniowa, ale tym razem względem liczby niezerowych współczynników wielomianów. Jak widać, w sytuacji, gdy stopień wielomianu jest znacznie większy od liczby zerowych współczynników, reprezentacja wielomianu ma niebagatelne znaczenie.

Dodatkowo, podobnie jak w przypadku porównywania liczb i sprawdzania kolejnych bitów, operacja porównania kończy się w momencie stwierdzenia, że porównywane współczynniki są różne lub porównaliśmy ze sobą już wszystkie współczynniki. Wynika z tego, że zakładając stały czas porównywania dwóch liczb, będącymi współczynnikami wielomianów, operacja porównania różnych wielomianów nigdy nie jest dłuższa od stwierdzenia, że porównywane wielomiany są równe.

Suma wielomianów

Dodawanie to kolejne elementarne działanie na wielomianach, które nie wymaga wykonywania skomplikowanych obliczeń.

Twierdzenie 2 *Aby dodać dwa wielomiany, należy dodać ich wyrazy podobne.*

Podobnie jak w przypadku porównywania czas dodawania wielomianów jest liniowy, a ich reprezentacja ma zasadniczy wpływ na liczbę operacji dodawania. Pokażmy zastosowanie powyższego twierdzenia na przykładzie.

Przykład 2 Mamy dane wielomian W_1 oraz wielomian W_2 .

$$\begin{aligned} W_1(x) &= a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n \\ W_2(x) &= b_0x^n + b_1x^{n-1} + \dots + b_{n-1}x + b_n \end{aligned} \quad (2.5)$$

Zdefiniujemy trzeci wielomian: $W_3(x) = W_1(x) + W_2(x)$. Wówczas:

$$W_3(x) = (a_0 + b_0)x^n + (a_1 + b_1)x^{n-1} + \dots + (a_{n-1} + b_{n-1})x + a_n + b_n \quad (2.6)$$

Na powyższym przykładzie łatwo zaobserwować, że stopień sumy dwóch wielomianów nie może być większy od większego ze stopni dodawanych wielomianów. Znajduje to potwierdzenie w twierdzeniu, dotyczącym stopnia sumy wielomianów.

Twierdzenie 3

$$\deg(W_1 + W_2) \leq \max(\deg(W_1), \deg(W_2)) \quad (2.7)$$

W przedstawionym twierdzeniu, należy uwagę na operator mniejsze równe. W przypadku gdy oba te wielomiany są tego samego stopnia, o przeciwnym współczynniku przy najwyższej potędze, to stopień ten będzie mniejszy.

Różnica wielomianów

Odejmowanie to operacja bliźniacza do dodawania, nie tylko w przypadku liczb, ale także w przypadku wielomianów. By pokazać olbrzymie podobieństwo tych operacji, zacznijmy od zapoznania się z definicją wielomianu przeciwnego.

Definicja 4 Wielomianem przeciwnym nazywamy wielomian, którego wszystkie współczynniki są przeciwne do danych.

Spójrzmy na poniższy przykład, pokazujący, że dla każdego wielomianu można bardzo prosto zdefiniować wielomian przeciwny, zmieniając znak wszystkich jego współczynników.

Przykład 3 Mamy dany wielomian W_1 .

$$W_1(x) = a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n \quad (2.8)$$

Zdefiniujemy drugi wielomian: $W_2(x) = -W_1(x)$. Wówczas:

$$W_2(x) = -a_0x^n + (-a_1)x^{n-1} + \dots + (-a_{n-1})x + (-a_n) \quad (2.9)$$

Wiemy już, czym jest wielomian przeciwny. Przedstawmy teraz twierdzenie mówiące jak odejmować od siebie wielomiany.

Twierdzenie 4 Aby obliczyć różnicę wielomianów W_1 i W_2 , należy dodać ze sobą wielomiany W_1 i $-W_2$, czyli wielomian przeciwny do wielomianu W_2 .

Jak widać, przedstawione twierdzenie potwierdza analogię obliczania różnicy i sumy wielomianów. Spójrzmy na przykład, pokazujący jak obliczać różnicę wielomianów, potrafiając już je do siebie dodawać.

Przykład 4 Mamy dane wielomian W_1 oraz wielomian W_2 .

$$\begin{aligned} W_1(x) &= a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n \\ W_2(x) &= b_0x^n + b_1x^{n-1} + \dots + b_{n-1}x + b_n \end{aligned} \quad (2.10)$$

Zdefiniujmy trzeci wielomian: $W_3(x) = W_1(x) - W_2(x)$. Wówczas:

$$W_3(x) = (a_0 - b_0)x^n + (a_1 - b_1)x^{n-1} + \dots + (a_{n-1} - b_{n-1})x + a_n - b_n \quad (2.11)$$

Warto zauważyć, że wielomianem neutralnym ze względu na dodawanie i odejmowanie jest wielomian $W(x) = 0$. Oznacza to, że po dodaniu lub odjęciu wielomianu neutralnego, dostaniemy wynik, będący danym wielomianem.

Iloczyn wielomianów

Twierdzenie 5 Aby pomnożyć dwa wielomiany, należy wymnożyć przez siebie wyrazy obu wielomianów, a następnie dodać do siebie wyrazy podobne.

Przykład 5 Mamy dane wielomian W_1 oraz wielomian W_2 .

$$\begin{aligned} W_1(x) &= a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n \\ W_2(x) &= b_0x^m + b_1x^{m-1} + \dots + b_{m-1}x + b_m \end{aligned} \quad (2.12)$$

Zdefiniujmy trzeci wielomian: $W_3(x) = W_1(x) * W_2(x)$. Wówczas:

$$W_3(x) = (a_0b_0)x^{n+m} + (a_0b_1 + a_1b_0)x^{n+m-1} + \dots + (a_{n-1}b_m + a_nb_{m-1})x + a_nb_m \quad (2.13)$$

Na podstawie powyższego przykładu, możemy zaobserwować, że stopień wielomianu, będącego iloczynem dwóch wielomianów niezerowych, jest równy sumie stopni tych wielomianów. Jeżeli jeden z czynników jest wielomianem zerowym, to stopień iloczynu jest równy 0.

Twierdzenie 6

$$\begin{aligned} \deg(W_1 * W_2) &= \deg(W_1) + \deg(W_2), \text{ dla } W_1! = 0, W_2! = 0 \\ \deg(W_1 * W_2) &= 0, \text{ w pozostałych przypadkach} \end{aligned} \quad (2.14)$$

Iloraz wielomianów

Definicja 5 Wielomian $W(x)$ nazywamy podzielny przez niezerowy wielomian $P(x)$ wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje taki wielomian $Q(x)$, że spełniony jest warunek $W(x) = P(x) * Q(x)$. Wówczas: wielomian $Q(x)$ nazywamy ilorazem wielomianu $W(x)$ przez $P(x)$, zaś wielomian $P(x)$ nazywamy dzielnikiem wielomianu $W(x)$.

Definicja 6 Wielomian $R(x)$ nazywamy resztą z dzielenia wielomianu $W(x)$ przez niezerowy wielomian $P(x)$ wtedy i tylko wtedy, gdy istnieje taki wielomian $Q(x)$, że spełniony jest warunek $W(x) = P(x) * Q(x) + R(x)$.

Przykład 6 Mamy dane wielomian W oraz wielomian P .

$$\begin{aligned} W(x) &= a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n \\ P(x) &= b_0x^m + b_1x^{m-1} + \dots + b_{m-1}x + b_m \end{aligned} \quad (2.15)$$

Zdefiniujmy wielomian: $Q(x) = \frac{W(x)}{P(x)}$ oraz $Q(x) = W(x) \bmod P(x)$. Wówczas:

$$\begin{aligned} Q(x) &= c_0x^{n-m} + c_1x^{n-m-1} + \dots + c_{n-m-1}x + c_{n-m} \\ R(x) &= d_0x^{n-m-1} + d_1x^{n-m-2} + \dots + d_{n-m-2}x + d_{n-m-1} \end{aligned} \quad (2.16)$$

Twierdzenie 7

$$\deg(W_1 \bmod W_2) < \deg(W_1/W_2) = \deg(W_1) - \deg(W_2) \quad (2.17)$$

Pochodna wielomianu

Definicja 7 Dany jest wielomian W , określony wzorem $W(x) = a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n$. Pochodną wielomianu W nazywamy wielomian W' i wyrażamy wzorem:

$$W(x) = na_0x^{n-1} + (n-1)a_1x^{n-2} + \dots + 2a_{n-2}x + a_{n-1} \quad (2.18)$$

Twierdzenie 8

$$\begin{aligned} \deg(W') &= \deg(W) - 1, \text{ dla } \deg(W) > 0 \\ W(x) &= 0, \text{ w pozostałych przypadkach} \end{aligned} \quad (2.19)$$

NWD wielomianów

Twierdzenie 9 Niezerowy wielomian, o współczynnikach rzeczywistych, jest jednoznacznie rozkładalny na czynniki liniowe lub nierozkładalne czynniki kwadratowe, o współczynnikach rzeczywistych.

Oznacza to, że nie da się rozłożyć jednego wielomianu na czynniki, na dwa różne sposoby, tzn. tak, by istniał chociaż jeden czynnik (lub jego proporcjonalny odpowiednik), nie występujący w drugim rozkładzie.

Twierdzenie 10 Jeżeli wielomian $W(x)$ podzielimy przez dwumian $x - x_0$, to reszta z tego dzielenia jest równa wartości tego wielomianu dla $x = x_0$.

W szczególnym przypadku reszta ta może być równa 0. Oznacza to, że liczba x_0 jest pierwiastkiem tego wielomianu.

Twierdzenie 11 (Bezout) Liczba x_0 jest pierwiastkiem wielomianu $W(x)$ wtedy i tylko wtedy, gdy wielomian jest podzielny przez dwumian $x - x_0$

Dowód Jeżeli liczba x_0 jest pierwiastkiem wielomianu W , to wielomian ten możemy wyrazić jako iloczyn dwumianu $x - x_0$ oraz pewnego wielomianu Q : $W(x) = (x - x_0) * Q(x)$. Wyznaczając z tego wyrażenia wielomian Q , otrzymujemy $Q(x) = \frac{W(x)}{x - x_0}$. Widzimy zatem, że dzieląc wielomian $W(x)$ przez dwumian $x - x_0$, otrzymujemy bez reszty, wielomian $Q(x)$.

Twierdzenie 12 Liczba x_0 jest pierwiastkiem k -krotnym wielomianu $W(x)$ wtedy i tylko wtedy, gdy wielomian jest podzielny przez $(x - x_0)^k$ i nie jest podzielny przez $(x - x_0)^{k+1}$.

Dowód Dowód jest analogiczny, jak dla twierdzenia Bezout. Jedyną różnicą jest to, że wielomian W przedstawiamy jako: $W(x) = (x - x_0)^k * Q(x)$.

Twierdzenie 13 Każdy wielomian $W(x)$ nie będący wielomianem zerowym jest iloczynem czynników stopnia co najwyżej drugiego

Twierdzenie 14 Każdy wielomian stopnia nieparzystego, ma przynajmniej jeden pierwiastek rzeczywisty.

Twierdzenie 15 Dany jest wielomian $W(x) = x^n + a_{n-1}x^{n-1} + \dots + a_1x + a_0$, o współczynnikach całkowitych. Jeżeli wielomian W posiada pierwiastki całkowite, to są one dzielnikami wyrazu wolnego a_0 .

Twierdzenie 16 Dowolny wielomian $W_1(x) = \frac{a_n}{b_n}x^n + \frac{a_{n-1}}{b_{n-1}}x^{n-1} + \dots + \frac{a_1}{b_1}x + \frac{a_0}{b_0}$, o współczynnikach wymiernych, można przekształcić w wielomian $W_2(x) = k * W_1(x)$, o współczynnikach całkowitych i tych samych pierwiastkach, co wielomian W . Wówczas:

$$k = m * NWW(b_0, b_1, \dots, b_{n-1}, b_n), \text{ gdzie } m \in Z \quad (2.20)$$

2.2 Eliminacja pierwiastków wielokrotnych

Twierdzenie 17 Jeżeli liczba jest pierwiastkiem k -krotnym wielomianu W , to jest pierwiastkiem $(k-1)$ -krotnym pochodnej tego wielomianu.

Przykład 7 Mamy dany wielomian $W(x) = x^3 + 2x^2 + x$. Obliczmy teraz kolejne pochodne wielomianu W .

$$\begin{aligned} W'(x) &= 3x^2 + 2 * 2x + 1 = 3x^2 + 4x + 1 \\ W^{(2)}(x) &= 2 * 3x + 4 = 6x + 4 \\ W^{(3)}(x) &= 6 \end{aligned} \quad (2.21)$$

Obliczmy teraz pierwiastki wielomianu W i jego kolejnych pochodnych.

$$\begin{aligned}
 W(x) &= x^3 + 2x^2 + x = x(x^2 + 2x + 1) = x(x+1)^2 \\
 x_1 &= 0, \quad k_1 = 1, \quad x_2 = -1, \quad k_2 = 2 \\
 W'(x) &= 3x^2 + 4x + 1 \\
 \Delta &= 4^2 - 4 \cdot 3 \cdot 1 = 16 - 12 = 4 \\
 \sqrt{\Delta} &= 2 \\
 x_1 &= \frac{-4-2}{2 \cdot 3} = \frac{-6}{6} = -1, \quad k_1 = 1, \quad x_2 = \frac{-4+2}{2 \cdot 3} = \frac{-2}{6} = -\frac{1}{3}, \quad k_2 = 1 \\
 W^{(2)}(x) &= 6x + 4 = 6\left(x + \frac{2}{3}\right) \\
 x_1 &= -\frac{2}{3}, \quad k_1 = 1 \\
 W^{(3)}(x) &= 6 \quad - \text{brak pierwiastków}
 \end{aligned} \tag{2.22}$$

Jak widać powyższy przykład potwierdza zastosowanie przedstawionego twierdzenia. Widzimy, że krotność wszystkich pierwiastków ulega zmniejszeniu o 1, w kolejnej pochodnej. Dodatkowo możemy zauważyć, że pochodna może zawierać także pierwiastki, których nie miał dany wielomian. Ma to miejsce w przypadku, gdy wielomian, posiada przynajmniej dwa różne pierwiastki. Potwierdza to poniższe twierdzenie.

Twierdzenie 18 *Liczba nowych pierwiastków pochodnej wielomianu W' (takich których nie posiadał wielomian W) jest równa liczbie różnych pierwiastków wielomianu pomniejszonej o jeden.*

Dowód Zdefiniujmy wielomian: $W(x) = (x-x_1)^{k_1} * (x-x_2)^{k_2} * \dots * (x-x_{m-1})^{k_{m-1}} * (x-x_m)^{k_m}$. Przyjmijmy, że wielomian W jest stopnia n i posiada m różnych pierwiastków, gdzie $1 \leq m \leq n$, $k_1 + k_2 + \dots + k_{m-1} + k_m = n$. Zdefiniujmy wielomian $P(x) = (x-x_1) * (x-x_2) * \dots * (x-x_{m-1}) * (x-x_m)$, w którym każdy z pierwiastków wielomianu W występuje dokładnie jeden raz. Pierwiastków jest m , zatem wielomian P jest stopnia m . Dzieląc wielomian W przez wielomian P , otrzymujemy bez reszty wielomian $Q(x) = (x-x_1)^{k_1-1} * (x-x_2)^{k_2-1} * \dots * (x-x_{m-1})^{k_{m-1}-1} * (x-x_m)^{k_m-1}$, który posiada każdy z pierwiastków wielomianu W , krotności pomniejszonej o jeden. Skoro krotność każdego z m pierwiastków uległa zmniejszeniu o jeden, to stopień wielomianu Q w stosunku do wielomianu W zmniejszył się o m . Stopień wielomianu Q jest więc równy $n-m$. Na mocy twierdzenia wiemy także, że wielomian $Q(x)$ jest podzielny również przez wielomian W' , stopnia $n-1$. Zatem wielomian W' możemy przedstawić jako iloczyn wielomianu Q oraz innego wielomianu: $W'(x) = Q(x) * V(x)$. Wielomian V , zawiera wszystkie pierwiastki W' , których nie posiadał wielomian W . Łatwo policzyć, że stopień wielomianu V jest równy: $\deg(V) = \deg(W') - \deg(Q) = (n-1) - (n-m) = n-1-n+m = m-1$. Jak widać, właśnie udowodniliśmy, że stopień ten jest równy liczbie różnych pierwiastków wielomianu W pomniejszonej o jeden.

Przykład 8 *Dany jest wielomian W , określony wzorem: $W(x) = x^6 - 6x^4 - 4x^3 + 9x^2 + 12x + 4$. Dokonajmy eliminacji pierwiastków wielokrotnych dla wielomianu W .*

Obliczamy pochodną wielomianu.

$$\begin{aligned} W'(x) &= 6 * x^5 - 4 * 6x^3 - 3 * 4x^2 + 2 * 9x + 12 = \\ &= 6x^5 - 24x^3 - 12x^2 + 18x + 12 = 6(x^5 - 4x^3 - 2x^2 + 3x + 2) \end{aligned} \quad (2.23)$$

Obliczmy teraz resztę z dzielenia wielomianu W przez wielomian W' .

$$\begin{array}{r} x \\ \hline x^6 - 6x^4 - 4x^3 + 9x^2 + 12x + 4 : (x^5 - 4x^3 - 2x^2 + 3x + 2) \\ \hline - x^6 + 4x^4 + 2x^3 - 3x^2 - 2x \\ \hline - 2x^4 - 2x^3 + 6x^2 + 10x \end{array} \quad (2.24)$$

Kluczowa jest wartość reszty z dzielenia. Gdyby otrzymana reszta z dzielenia była wielomianem zerowym, to pochodna wielomianu byłoby równocześnie $NWD(W, W')$. W tym przypadku tak jednak nie jest, więc wykonujemy analogiczną operację z tą różnicą, że nową dzielną jest dotychczasowy dzielnik a reszta z wielomianu jest nowym dzielnikiem. Tę operację wykonujemy tak długo, jak otrzymana reszta jest niezerowego stopnia. W przypadku gdy jest ona jednocześnie wielomianem zerowym, to podobnie jak wyżej, aktualny dzielnik, jest naszym $NWD(W, W')$. W przypadku gdy otrzymana reszta jest niezerowym wielomianem stopnia zerowego, to największym wspólnym dzielnikiem wielomianów jest pewna niezerowa stała.

$$\begin{array}{r} x \\ \hline x^6 - 6x^4 - 4x^3 + 9x^2 + 12x + 4 : (x^5 - 4x^3 - 2x^2 + 3x + 2) \\ \hline - x^6 + 4x^4 + 2x^3 - 3x^2 - 2x \\ \hline - 2x^4 - 2x^3 + 6x^2 + 10x \end{array} \quad (2.25)$$

2.3 Twierdzenie Sturma

Definicja 8 Ciąg Sturma

Twierdzenie 19 Jeżeli wielomian $W(x)$ nie ma pierwiastków wielokrotnych, to liczba pierwiastków rzeczywistych w przedziale $a < x \leq y$, jest równa $Z(a) - Z(b)$.

W ogólności twierdzenie Sturma można zastosować dla przedziału $(-\infty, +\infty)$, dopuszczając w ciągu Sturma wartości niewłaściwe $+\infty$ oraz $-\infty$. Wówczas $Z(-\infty)$ będzie oznaczać liczbę zmian znaków w ciągu $W(-\infty), W_1(-\infty), W_2(-\infty), \dots, W_m(-\infty)$, zaś $Z(+\infty)$ liczbę zmian w ciągu $W(+\infty), W_1(+\infty), W_2(+\infty), \dots, W_m(+\infty)$.

Twierdzenie 20 Liczba różnych pierwiastków rzeczywistych wielomianu $W(x)$ jest równa $Z(-\infty) - Z(+\infty)$.

Stosując twierdzenie Sturma dla coraz mniejszych przedziałów możliwe jest wyznaczenie pierwiastków wielomianu z dowolną dokładnością. Sposób ten określony jest mianem metody Sturma. Twierdzenie Sturma jest bardzo mocnym środkiem używanym do znajdowania pierwiastków w

określonym przedziale. Może być używana nie tylko dla wielomianów, ale dowolnej różniczkowalnej funkcji ciągłej.

Przeanalizujmy teraz sposób konstruowania ciągu Sturma dla wielomianu W . Pierwszym wyrazem ciągu jest sam wielomian W . Z kolei drugim wyrazem jest pochodna wielomianu W . Kolejne wyrazy ciągu Sturma wyznaczamy obliczając resztę z ilorazu dwóch poprzednich wyrazów. Dzieje się to do uzyskania pierwszej reszty wielomianu, będącą wielomianem stopnia zerowego. Za każdym razem dzieląc wielomian stopnia n , przez wielomian stopnia m , gdzie $m < n$, mamy gwarancję, że wielomian będący resztą tego ilorazu będzie stopnia mniejszego niż m . Korzystając z tego faktu, wiemy, że liczba wyrazów ciągu Sturma dla wielomianu W jest nie większa od $\deg(W) + 1$.

Definicja 9 *Liczbą zmian znaków ciągu Sturma dla wielomianu $W(x)$ w punkcie x , obliczamy licząc liczbę zmian pomiędzy kolejnymi wyrazami, pomijając te o wartości równej zero w punkcie x .*

Twierdzenie 21 *Liczba zmian znaków ciągu Sturma dla wielomianu $W(x)$ jest mniejsza od liczby wyrazów tego ciągu i nie większa od stopnia wielomianu $W(x)$.*

Można, więc zauważyć, że warunkiem wystarczającym i jednocześnie koniecznym do tego by wielomian $W(x)$ stopnia n , posiadający wyłącznie pierwiastki jednokrotne, posiadał n pierwiastków rzeczywistych jest to by wartość ciągu Sturma wynosiła n dla $x = -\infty$ oraz 0 dla $x = +\infty$.

Warto zauważyć, że dla liczb dostatecznie dużych, co do wartości bezwzględnej, z uwzględnieniem wartości niewłaściwych $+\infty$ oraz $-\infty$ liczba zmian znaków zależy wyłącznie od współczynnika stojącego przy najwyższej potęgze wielomianu. Znajduje to potwierdzenie w poniższym twierdzeniu.

Twierdzenie 22 *Jeżeli współczynnik stojący przy najwyższej potęgze wielomianu jest większy od 0, to wartość tego wielomianu jest większa od zera w punkcie $x = +\infty$ oraz mniejsza od zera w punkcie $x = -\infty$. Z kolei, gdy współczynnik stojący przy najwyższej potęgze wielomianu jest mniejszy od 0, to wartość tego wielomianu jest mniejsza od zera w punkcie $x = +\infty$ oraz większa od zera w punkcie $x = -\infty$.*

Na podstawie powyższego twierdzenia można zauważyć, że nie ma potrzeby wyliczania wartości wyrazów ciągu sturma dla wartości niewłaściwych, tzn. $x = -\infty$ oraz $x = +\infty$. Dzieje się tak dlatego, że wartość wielomianu nie jest ważna, a istotny jest jedynie znak. Fakt ten ma duży wpływ na optymalizację obliczeń, gdyż dla wielomianów wysokich stopni ograniczamy się jedynie do sprawdzenia znaku przy najwyższej potęgze, pomijając wykonywanie potęgowania, mnożenia i sumowania kolejnych wyrazów wielomianu. Jeżeli zależy nam, na obliczeniu wartości wielomianu, dla odpowiednio dużych x , będącego ilorazem dwóch wielomianów, możemy skorzystać z poniższego twierdzenia.

Twierdzenie 23 *Dany jest wielomian $W_1(x) = a_0x^n + a_1x^{n-1} + a_2x^{n-2} + \dots + a_{n-1}x + a_n$, gdzie $a_0 \neq 0$, stopnia n oraz wielomian $W_2(x) = b_0x^{n-1} + b_1x^{n-2} + b_2x^{n-3} + \dots + b_{n-2}x + b_{n-1}$, gdzie $b_0 \neq 0$, stopnia $n-1$. Wówczas $\lim_{x \rightarrow +\infty} \frac{W_1(x)}{W_2(x)} = \frac{a_0}{b_0}$ oraz $\lim_{x \rightarrow -\infty} \frac{W_1(x)}{W_2(x)} = -\frac{a_0}{b_0}$.*

Jak widać jesteśmy w stanie ustalić znak, a nawet dokładną wartość, największego współczynnika wielomianu, będącego ilorazem dwóch innych wielomianów, wykonując proste dzielenie dwóch liczb, będących odpowiednio najwyższymi współczynnikami wielomianów - dzielnej i dzielnika.

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

•

Rozdział 3

Opis Rozwiązania

3.1 Podział na moduły

3.2 Główne klasy

3.3 Główne funkcje

3.4 Zewnętrzne biblioteki

3.5 Instrukcja programu

Rozdział 4

Przeprowadzone testy

4.1 Testy jednostkowe

4.2 Testy interfejsu użytkownika

4.3 Testy wydajności czasowej

4.4 Testy wydajności pamięciowej

Rozdział 5

Podsumowanie

Bibliografia

- [1] E.J. Barbeau. *Polynomials*. Problem Books in Mathematics. Springer New York, 2003.
- [2] D. Buell. *Algorithmic Number Theory: 6th International Symposium, ANTS-VI, Burlington, VT, USA, June 13-18, 2004, Proceedings*. Lecture Notes in Computer Science. Springer Berlin Heidelberg, 2004.
- [3] R.L. Burden, J.D. Faires, and A.M. Burden. *Numerical Analysis*. Cengage Learning, 2015.
- [4] L.N. Childs. *A Concrete Introduction to Higher Algebra*. Undergraduate Texts in Mathematics. Springer New York, 2012.
- [5] T. Granlund and G.D. Team. *Gnu MP 6.0 Multiple Precision Arithmetic Library*. Samurai Media Limited, 2015.
- [6] W. Kryszewski. *Wykład analizy matematycznej, cz. 1: Funkcje jednej zmiennej*. Number pkt 1. Wydawnictwo Naukowe UMK, 2014.
- [7] D.S. Malik. *Data Structures Using C++*. Cengage Learning, 2009.
- [8] Polskie Towarzystwo Matematyczne. *Wiadomości matematyczne*. Number t. 10-11. Państwowe Wydawn. Naukowe., 1968.
- [9] J.M. McNamee. *Numerical Methods for Roots of Polynomials* -. Number pkt 1 in Studies in Computational Mathematics. Elsevier Science, 2007.
- [10] T. Mora. *Solving Polynomial Equation Systems I: The Kronecker-Duval Philosophy*. Encyclopedia of Mathematics and its Applications. Cambridge University Press, 2003.
- [11] V. Pan. *Structured Matrices and Polynomials: Unified Superfast Algorithms*. Birkhäuser Boston, 2012.
- [12] W. Sierpiński and A. Mostowski. *Zasady algebry wyższej, z przypisem Andrzeja Mostowskiego Zarys teorii Galois*. Monografie Matematyczne. Nakładem Polskiego Tow. Matematycznego, 1951.
- [13] Mieczysław (1918-2007) Warmus and Józef (1927-) Łukaszewicz. *Metody numeryczne i graficzne*. cz. 1.